Универзитет „Гоце Делчев“-Штип, Правен факултет, Центар за правно политички истражувања, Штип, Македонија

ТРЕТА МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

ОПШТЕСТВЕНИТЕ ПРОМЕНИ ВО ГЛОБАЛНИОТ СВЕТ

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ

Штип, 2016

Third International Scientific Conference: SOCIAL CHANGE IN THE GLOBAL WORLD © 2016 Copyright Goce Delcev University in Shtip, Republic of Macedonia. Address: Goce Delcev University, Shtip, Faculty of Law, ul. Krste Musirkov bb, PO box 201, 2000, Shtip, R. Macedonia. www.ugd.edu.mk; www.clpr.ugd.edu.mk.

Печати / Print 2- ri Avgust- Shtip
Графичка подготовка – Центар за Правно- политички истражувања

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

316.42(100)(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција Општествените промени во глобалниот свет (3 ; 2016 ; Штип)
Општествените промени во глобалниот свет = Social change in the global world = Социальные изменения в глобальном мире : зборник на трудови = proceedings = сборник материалов / Трета меѓународна научна конференција = Third international scientific conference = Третая международная научная конференция. - Штип : Универзитет Гоце Делчев = Shtip = Goce Delcev University = Штип = Университет Гоце Делчева, 2016. - 1052 стр. : табели ; 25 см

Трудови на мак., англ. и рус. јазик. - Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-353-9
I. International scientific conference Social change in the global world (3 ; 2016 ; Shtip) види Меѓународна научна конференција Општествените промени во глобалниот свет (3 ; 2016 ; Штип). - II. Международная научная конференция (3 ; 2016 ; Штип) види Меѓународна научна конференција Општествените промени во глобалниот свет (3 ; 2016 ; Штип)
а) Општествени промени - Свет - Собири
COBISS.MK-ID 102150666

Goce Delcev University in Shtip, Faculty of Law, Center for Legal and Political Research, Shtip, Macedonia

THIRD INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

SOCIAL CHANGE IN THE GLOBAL WORLD

PROCEEDINGS

Shtip, 2016

Университет им. Гоце Делчева, Юридический факультет, Центр правовых и политических исследований (Штип, Македония)

ТРЕТАЯ МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

СОЦИАЛЬНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В ГЛОБАЛЬНОМ МИРЕ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Штип, 2016

Организациски комитет / Organizational Committee/ Организационный комитет конференции

Strashko Stojanovski PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, strasko.stojanovski@ugd.edu.mk
Jovan Ananiev PhD, Faculty of Law, University “Goce Delcev”- Shtip, Macedonia, jovan.ananiev@ugd.edu.mk
Kristina Misheva PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristina.miseva@ugd.edu.mk
Marija Ampovska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, marija.radevska@ugd.edu.mk

Програмски комитет / Program Committee / Программный комитет конференции

Adoyi Onoja PhD, Nassarawa State University, Keffi, Nigeria, onojaa@yahoo.com
Afet Mamuti PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, afet.mamuti@unite.edu.mk
Agim Nuhiu PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, agim.nuhiu@unite.edu.mk
Agor Sarkisyan PhD, University of Svishtov, Bulgaria, agop@uni-svishtov.bg
Alenka Verbole PhD, currently- OSCE Mission in Tirana, University of Ljubljana, Slovenia, alenka.verbole@osce.org
Altin Shegani PhD, Faculty of Law, University of Tirana, Albania, altin_shegani@yahoo.com
Ana Nikodinovska Krstevska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, ana.nikodinovska@ugd.edu.mk
Anastasia Bermúdez Torres PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liege, Belgium, abermudez@ulg.ac.be
Andon Majhoshev PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, andon.majhosev@ugd.edu.mk
Bekim Beliqi PhD, University of Prishtina, Department of Political Science, Kosovo, bekim.baliqi@gmail.com
Belul Beqaj PhD, University of Business and Technology, Department of Political Science, Prishtina, Kosovo, belul.beqaj@gmail.com
Borka Tushevska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, borka.tusevska@ugd.edu.mk
Elena Ivanovna Nosreva PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, elena@nosyreva.vrn.ru
Gabriela Belova PhD, Faculty of Law, University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, Bulgaria, gbelova@hotmail.com
Gemma Andreone PhD, Institute for International Legal Studies of the Italian National Research Council (ISGI - CNR), Italy, gemma.andreone@gmail.com

Haluk Aydin PhD, Faculty of Arts and Sciences, Balıkesir University, Balıkesi, Turkey, aydinhaluk@hotmail.com
Igor Kambovski PhD, Faculty of Law, Goce Delchev University in Shtip, Macedonia, igor.kambovski@ugd.edu.mk
Ivana Bajakić PhD, Department of Economic Sciences, Faculty of Law, Zagreb, Croatia, ivana.bajakic@pravo.hr
Kristina Misheva PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristina.miseva@ugd.edu.mk
Kristine Whitnable PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristine.whitnable@ugd.edu.mk
Jadranka Denkova PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, jadranka.denkova@ugd.edu.mk
James C. Helfrich PhD, Global Scholars, Liberty University, Colorado, USA, jchelfrich@aol.com
Jovan Ananiev PhD, Faculty of Law, University “Goce Delcev”- Shtip, Macedonia, jovan.ananiev@ugd.edu.mk
Jusuf Zejneli PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, jusuf.zejneli@unite.edu.mk
Maciej Czerwinski PhD, Institute of Slavic Philology, Jagiellonian University, Krakow, Poland, maciej.czerwinski@uj.edu.pl
Marieta Olaru PhD, Doctoral School in Business Administration, Research Center for Business Administration, Department of Business, Consumer Sciences and Quality Management, The Bucharest University of Economic Studies, Romania, olaru.marieta@gmail.com
Marija Ignjatovic PhD, Faculty of Law, University of Nis, Serbia, marija@prafak.prafak.ni.ac.rs
Marina Valentinovna Sencova (Karaseva) PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, smv@law.vsu.ru
Mato Brautović PhD, University of Dubrovnik, Croatia, mbraut@unidu.hr
Migena Leskoviku PhD, Law Faculty, European University of Tirana, Albania, migena.leskoviku@gmail.com
Natalia Vladimirovna Butusova PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, butusova@law.vsu.ru
Naser Ademi PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia , dr.naserademi@gmail.com
Nives Mazur Kumrić PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liège, Belgium, nives.mazurkumric@ulg.ac.be
Olga Koshevaliska PhD, University “Goce Delcev”- Shtip, Faculty of Law, Macedonia, olga.kosevaliska@ugd.edu.mk
Patrick Wautelet PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liege, Belgium, patrick.wautelet@ulg.ac.be
Recai Aydin PhD, Associate Professor, Vice Rector of International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, raydin77027@yahoo.com
Ruzica Simic Banovic, PhD in Economics, Senior Assistant - Lecturer, Faculty of Law, University of Zagreb, Croatia, ruzica.simic@pravo.hr

Senada Sabic Selo PhD, Institute for International Relations, Zagreb, Croatia, senada@irmo.hr
Silviu G. Totelecan PhD, Cluj-Napoca Branch of Romanian Academy, Socio-Human Research Department of "G. Baritiu" History Institute, Romania, silviu.totelecan@g,ail.com
Slavejko Sasajkovski PhD, Institute for Sociological, Political and Legal Research, University “St. Cyril and Methodius”, Skopje, Macedonia, bilbilef@isppi.ukim.edu.mk
Strahinja Miljkovića PhD, Faculty of Law, Mitrovica, strahinja.miljkovic@pr.ac.rs
Strashko Stojanovski PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, strasko.stojanovski@ugd.edu.mk
Suzana Dzamtoska Zdravkovska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, suzana.dzamtoska@ugd.edu.mk
Tamara Perisin, MJur (Oxon) PhD, Department of European Public Law - Jean Monnet, University of Zagreb - Faculty of Law, Croatia, tamara.perisin@pravo.hr
Tatjana Petrovna Suspicina PhD, Moscow Law Academy, Moscow, Russia
Tunjica Petrašević PhD, Faculty of Law, University of Osijek, Croatia, tpetrase@pravos.hr
Yuriy Nikolaevich Starilov PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, juristar@vmail.ru
Wouter Van Dooren PhD, Public Administration and Management, University of Antwerp, Belgium, wouter.vandooren@uantwerpen.be
Zoran Tomic PhD, University of Mostar, Bosnia and Herzegovina, zoran.tomic@sve-mo.ba

Содржина / Table of Contents

LAW **17**

THE SPECIFICS OF THE PRIVATE PLACEMENT OF SECURITIES IN THE MACEDONIAN SECURITIES LAW
Marko Andonov, Kristina Misheva 19

МОДЕРЕН - СОВРЕМЕН И УСПЕШЕН - ЕФИКАСЕН МЕНАЏЕР
Bojo Беловски 35

SOME SPECIFICS IN REGULATION OF CONTRACT ON ASSIGNMENT AND DIVISION OF PROPERTY INTER VIVOS IN SERBIAN AND MACEDONIAN LAW
Novak Krstić 53

APPLICATION OF THE PRINCIPLE OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT TO THE INTERNATIONAL LAW OF FRESH WATER RESOURCES
Mihajlo Vučić 79

THE INSTITUTION OF COMMON PROPERTY – FEATURES AND TYPES
Emine Zendeli 97

ИДЕНТИФИКУВАЊЕ И ДЕФИНИРАЊЕ НА ПРОБЛЕМОТ НА СЕМЕЈНОТО НАСИЛСТВО
Албана Метај-Стојанова 119

СТЕКНУВАЊЕ НА РОДИТЕЛСКОТО ПРАВО ПРЕКУ СУРОГАТ МАЈКА- ПОСЕБЕН ОСВРТ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА БИОМЕДИЦИСНКО ПОТПОМОГНАТО ОПЛОДУВАЊЕ
Арта Селмани-Бакиу 129

ОДГОВОРНОСТ ЗА НЕИСПРАВЕН ПРОИЗВОД ВО МАКЕДОНСКОТО ПРАВО
Марија Амповска 153

ALTERNATIVE FORMS OF LIABILITY IN THE CONTEXT OF APPEALS CHAMBER POWER - VIEW FROM THE ICTY
Sasa Knezevic, Goran Djordjevic 177

СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА О ГРАЖДАНСТВЕ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ И БАЛКАНСКИХ СТРАН
Вера Бабурина.. 193

THE PRESIDENTIAL RIGHT TO PARDON AS AN INSTITUTE OF CRIMINAL LAW
Besa Arifi... 213

CONFIDENTIALITY IN MEDIATION
Elizabeta Spiroska, Ivan Bimbilovski 235

КРИМИНОЛОШКИ АСПЕКТИ НА ПРОСТИТУЦИЈАТА: СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА АНТИЧКАТА ПРАВНА УРЕДЕНОСТ
Елена Максимова, Димитар Апасиев 249

HATE SPEECH - EUROPEAN STANDARDS AND EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS CASE LAW
Darko Dimovski, Ivan Ilic 271

INTERNATIONAL PUBLIC LAW IN THE JURISPRUDENCE OF THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE
Sanja Đorđević Aleksovski... 287

КОНФИСКАЦИЈА НА ИМОТ И ИМОТНА КОРИСТ ВО СЛУЧАЈ НА АБОЛИЦИЈА
Олга Кошевалиска, Елена Максимова... 305

DA MIHI FACTO, DABO TIBI JUS
Марија Игњатовић 325

ARE KNOW-HOW AND INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS AN INITIAL REASON FOR JOINING FRANCHISING NETWORK
Strahinja D. Miljković, Aleksandra Vasić, Goran Tišić 339

THE APPLICABILITY OF THE INSTITUTE OF ADMINISTRATIVE SCIENCE IN THE MACEDONIAN LEGISLETION
Jadranka Denkova, Andrej Angelovski 353

THE MEANING OF DISSUASIVE, PROPORTIONATE AND EFFECTIVE SANCTION IN DISCRIMINATION CASES
Zaneta Poposka 367

МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ОТПРАВЛЕНИЯ УГОЛОВНОГО ПРАВОСУДИЯ В ОТНОШЕНИИ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ
А.А. Анисимов, В.Г. Просвирнин 383

ВЕШТАЧЕЊЕТО КАКО ДОКАЗНО СРЕДСТВО ВО КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА НА АНГЛИЈА И ВЕЛС
Никола Мицковски, Весна Трајановска 397

НЕЧЕСНИТЕ ДОГОВОРНИ КЛАУЗУЛИ ВО АВИОНСКИОТ ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ
Борка Тушевска.. 415

КОДЕКС ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА ЕТИКА НА НОТАРИТЕ
Ебру Ибиш 443

LOCATIO CONDUCTIO ОД РИМСКОТО ПРАВО И НЕГОВИТЕ СОВРЕМЕНИ „ПРАВНИ НАСЛЕДНИЦИ“(I)
Димитар Апасиев, Марија Амповска.. 463

ОСИГУРУВАЊЕ ОД ОДГОВОРНОСТ НА ЧЛЕНОВИТЕ НА ОРГАНОТ НА УПРАВУВАЊЕ КАЈ АКЦИОНЕРСКИТЕ ДРУШТВА
Горан Коевски, Борка Тушевска, Дарко Спасевски........................ 483

POLITICS.. 519

МОЌТА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА НА ГЛОБАЛНАТА МЕЃУНАРОДНА СЦЕНА
Милка Димитровска.. 521

ЗАКАНАТА НА ТЕРОРИЗМОТ ВРЗ БАЛКАНОТ: МЕТА НА ТЕРОРИСТИТЕ ИЛИ ПОГОДНО ТЛО ЗА ШИРЕЊЕ НА НИВНАТА ИДЕОЛОГИЈА
Ице Илијевски, Кире Бабаноски, Злате Димовски 545

ИЛЕГАЛНАТА МИГРАЦИЈА КАКО ПРАШАЊЕ ПО БЕЗБЕДНОСТА
Marina Andeva, Ivan Dodovski 561

THE NATINAL SECURITY SYSTEM OF MONTENEGRO
Xhemail Limani 577

MAKING GOVERNANCE OF GLOBAL FINANCE MORE ACCOUNTABLE: INSIGHTS FROM POLITICAL PHILOSOPHY AND ECONOMY
Marin Beroš, Marta Božina Beroš 593

POSITION OF THE WHISTLEBLOWERS IN THE UNITED NATIONS SYSTEM 10 YEARS AFTER SECRETARY-GENERAL'S BULLETIN ON PROTECTION AGAINST RETALIATION – HOW FAR HAVE WE COME?
Marko Novaković 609

ISIS, MIGRANT CRISIS AND TURKEY'S ROLE AS PROTECTOR OF THE SECURITY OF EU
Ivica Simonovski, **Zeynep Ece Unsal** 619

RELIGION, TERRORISM AND WORLD POLITICS
Elena Tilovska-Kechedji 641

THE RISE OF ISLAMIC STATE OF IRAQ AND SYRIA (ISIS)-THREAT FOR GLOBAL PEACE AND SECURITY
Kire Janev, Zlate Dimovski 651

ПОЛИТИЧКИОТ ПРОЦЕС НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ВО УЛОГАТА НА ГЛОБАЛЕН АКТЕР И ПРОБЛЕМОТ СО ЗАПОСТАВУВАЊЕТО НА ЗЕМЈИТЕ ОД ИСТОЧЕН И ЦЕНТРАЛЕН БАЛКАН-БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА, КОСОВО, Р. МАКЕДОНИЈА, ЦРНА ГОРА И СРБИЈА
Мики Рунтев 661

О ГАРАНТИЯХ ПРАВ МАКЕДОНСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО МЕНЬШИНСТВА В БОЛГАРИИ
Наталия Бутусова, Стойко Стойков 677

ДЕМОКРАТИЈАТА НИЗ ПРИЗМАТА НА ПОЛИТИКАТА ЗА ПРОШИРУВАЊЕ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА
Ана Никодиновска Крстевска, **Наталија Шикова** 697

НОВИ ФОРМИ НА ПОЛИТИЧКИ МАРКЕТИНГ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА СОЦИЈАЛНИТЕ МЕДИУМИ
Јован Анание, Игор Голубов 719

SOCIETY 741
ПРОСТОРОТ И ВРЕМЕТО ВО УСЛОВИ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА И КРЕИРАЊЕ НА ИДЕНТИТЕТОТ
Драган Стефановски 743

HIDDEN POLITICAL, SOCIAL, ECONOMIC AND LITERARY THEORIES THAT SUPPORT THE AMERICAN DREAM AND ITS SURVIVAL
Safaa Rabeeakh 759

STIMULATION OF CRITICAL AND CREATIVE THINKING PROCESS THROUGH PSYCHOLOGICAL WORKSHOPS AMONG POSTGRADUATE STUDENTS
Eleonora Serafimovska, Marijana Markovikj 769

CULTURE AND LAW IN THE INTERCULTURAL COMMUNICATION AND COOPERATION
Ranka Jeknić 791

SHAPING AND MODELING PERSONALITY IN PROCESS OF LONG LASTING TRANSITION – CASE OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA
Marijana Markovikj, Eleonora Serafimovska 807

THE URBANIZED ALIENATION OF THE RELIGIOUS INDIVIDUAL — THE INNOVATIVE CONCEPT OF SOCIOLOGY OF RELIGION
Karina Politkina, Tatyana Svetlichnaya 821

КОНСТИТУЦИОННЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В РОССИИ И ГОСУДАРСТВАХ ЕВРОПЫ
Инна Стародубцева 827

THE PERSPECTIVE OF DECENT WORK IN CONDITIONS OF GLOBALIZATION
Slobodanka Kovačević-Perić 837

РАЗВОДОТ НА БРАКОТ И СИМПТОМИТЕ НА СТРЕС КАЈ РАЗВЕДЕНИТЕ ЖЕНИ
Хатице Исљами 849

SOCIETY TODAY: THE CHALLENGE OF HUMAN RIGHTS AND THE WAY FORWARD
Mirjana Sredojevic 859

THE ROLE OF STEREOTYPES IN CREATING SOCIAL DISTANCE AND SOCIAL INCLUSION IN REPUBLIC OF MACEDONIA
Strashko Stojanovski, Jadranka Denkova 877

ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF THE CONCEPT OF THE INFORMATION SOCIETY IN RUSSIA
Anastasia Petukhova, Svetlana Krepysheva 895

MEDIA AND COMUNICATION 915

WHAT PRINT MEDIA WRITE FOR WORKERS RIGHTS AND PROBLEMS IN REPUBLIC OF MACEDONIA IN THE PERIOD 1.03.2014-31. 08. 2014
Suzana Dzamtoska-Zdravkovska, Andon Majhosev 917

ABDUCTION OF AN EGYPTIAN AIRCRAFT IN MARCH, 2016: DISCOURSE IN TRADITIONAL MEDIA AND INFORMATION SITES
Plamen Atanasov 933

INTERPRETATION OF NON-VERBAL SIGNS IN THE INSTANT INTERNET COMMUNICATION VIA VIBER AND FACEBOOK MESSENGER
Nataša Jović, Borislav Vukojević, Bojana Miodragović 943

TWO-WAY COMMUNICATION IN REGIONAL POLICY: THE TECHNOLOGY OF SOCIETAL MARKETING.
Daria Shcheglova 961

THE PHENOMENON OF RISING NATIONALISM AND XENOPHOBIA IN HUNGARY IN THE CONTEXT OF THE 2015/2016 REFUGEE CRISIS AND ITS REFRECTION IN CROATIAN MEDIA
Nefreteta Zekić Eberhard, **Tomislav Levak** 967

HOW THE MEDIA IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA REPORT ON THE ACTIVITIES OF THE PUBLIC PROSECUTION OF RELATED OFFENSES ARISING FROM THE CONTENT OF THE ILEGAL INTERCEPRION OF COMMUNICATIONS IN THE PERIOD 1.04.-30.06. 2016
Andon Majhosev, Zlatko Bakev.. 989

HATE SPEECH ON SOCIAL MEDIA IN REPUBLIC OF MACEDONIA
Dejan Marolov, Strashko Stojanovski.. 1009

ПРЕДИЗВИЦИ И МОЖНОСТИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА ПОШТЕНСКИТЕ КОМУНИКАЦИИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Диана Бошковска, Наташа Данилоска, Елизабета Џамбаска, Александра Лозаноска 1033

341.231(=163.3:497.2)

О ГАРАНТИЯХ ПРАВ МАКЕДОНСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО МЕНЬШИНСТВА В БОЛГАРИИ

Наталия Бутусова

профессор Воронежского государственного университета (Россия),

e-mail: nataliabutusova@mail.ru

Стойко Стойков

доктор исторических наук, доцент Университет «Гоце Делчев», Штип, (Македония),

e-mail: stojko.stojkov@ugd.edu.mk

Аннотация

Дискриминация македонского национального меньшинства в Болгарии вызвана отсутствием должных гарантией прав этих меньшинств и прав граждан, к упомянутым меньшинствам относящимся. Гарантии прав и свобод – это условия, средства и способы их обеспечения. Возможны классификации гарантий по различным основаниям. В статье в соответствии с различными сферами жизни, где эти гарантии реализуются, выделяются и анализируются внутригосударственные и международные гарантии. Применительно к внутригосударственным гарантиям, которые складываются в областях, которым присущи специфические приемы, средства и способы осуществления прав и свобод, выделяются политические, экономические, социальные, идеологические, духовные и правовые гарантии. В зависимости от субъектов (участников) гарантирования выделяется главный субъект гарантирующей деятельности – государство, которое призвано создавать необходимые условия и для гарантирующей деятельности общественных формирований, организаций граждан, и для самогарантирования (проявления активности отдельных индивидов по реализации своих прав). Авторы рассматривают гарантии прав македонцев в Болгарии как реальные общественные отношения, которые в действительности и должны создавать определенные условия, средства и способы обеспечения их прав. Это отношения между государством (в лице его органов должностных лиц) – с одной стороны и между группами людей соответствующей

национальной принадлежности, отдельными индивидами,- с другой. Наиболее важные из названных отношений регулируются при помощи права. В статье помимо реальных общественных отношений, составляющих содержание всей системы упомянутых гарантий прав и свобод, анализируются нормы Конституции Болгарии, которые призваны закрепить гарантии прав македонцев как национального меньшинства. Системный, комплексный анализ болгарского конституционного законодательства и практики его реализации, на основе многоаспектного подхода к проблеме гарантий, а также позитивного опыта других стран позволил сформулировать конкретные предложения по формированию и укреплению действенной системы гарантий прав национальных меньшинств в Болгарии.

Ключевые слова: *понятие гарантии прав и свобод, македонское национальное меньшинство в Болгарии, система гарантий прав и свобод, обязанности болгарского государств как субъекта гарантирования прав национальных меньшинств.*

ON GUARANTEES OF THE RIGHTS OF THE MACEDONIAN NATIONAL MINORITY IN BULGARIA

Natalia Butusova

Professor of Voronezh State University (Russia),

e-mail:: nataliabutusova@mail.ru

Stojkov Stojko

University “Goce Delchev”, Stip, Republic of Macedonia,
PhD, Associate Professor,

e-mail: stojko.stojkov@ugd.edu.mk

Abstract

The discrimination of the Macedonian minority in Bulgaria caused by the lack the proper guarantees of the rights of minorities and the rights of citizens belonging to the minorities mentioned. Guarantees of rights and freedoms - these are the conditions, ways and means for their support. Are possible classifications of guarantees on various grounds. In the paper are allocated and analyzed domestic and international guarantees, according to the various spheres of life where these guarantees are realized. With regard to the domestic guarantees, which are formed in the areas that are characterized by specific methods, means and methods of exercising the rights and freedoms are allocated the political, economic, social, ideological, spiritual and legal guarantees. Depending on the subjects the main subject(participant) of guaranteeing activity stands out . It's the State, which aims to create the necessary conditions for ensuring the activities of community groups, organizations, citizens, and for manifestations of the activity of individuals for exercise their rights. The authors examine the guarantees of the rights of the Macedonians in Bulgaria as a real public relations, which in reality, and should create certain conditions, ways and means to ensure their rights. This relationship between the State (represented by its organs and officials) - on the one hand and between the groups of people corresponding nationality, by individuals, - on the other. The most important of these relationships are regulated by law. The paper in addition to actual social relations that constitute the whole system mentioned guarantees of rights and freedoms in Bulgaria are analyzed provisions of the Constitution and laws that are designed to establish the guarantees of the rights of the Macedonians as a national minority. A comprehensive analysis of the Bulgarian constitutional legislation and its practical implementation based on a multifaceted approach to the issue of guarantees, as well as the positive experience of other countries has allowed to formulate specific proposals for the formation and strengthening of an efficient system of guarantees of the rights of national minorities in Bulgaria.

Keywords*: the concept of guarantees of rights and freedoms, the Macedonian minority in Bulgaria, the system of guarantees of the rights and freedoms, duties of the Bulgarian state as a subject of guaranteeing the rights of national minorities.*

ВОВЕД

Масовните и монструозни нарушувања на фундаменталното право на човекот на живот во XXI век, како последица од меѓународниот тероризам и војните, се способни да ја занижат остринaта и чувствителноста кон проблемот со нарушувањата на другите права на човекот како во очите на правозаштитните организации, така и на владејачките елити, политичките дејци и на самите народи во различните земји. Но ако човештвото започне да се раководи по логиката „барем не убиваат“, кога ги оценува последиците од нарушувањето на едни или други права на човекот – тогаш може да се констатира крај не само на демократијата, но и брз завршеток на современата цивилизација.

Затоа во денешно време особена актуелност добива барањето на пат за најдобро доследно гарантирање на целиот систем човекови права во различни земји. Уставите на демократските држави ја фиксираат должноста на државата да ги признава и гарантира неотуѓивите човекови права, да го почитува и штити човековото достоинство како највисок објект на грижа на државната власт, како најважна вредност на современото општество и држава.[1]

Правото на човекот на самоопределување, несомнено, се јавува едно од најважните за формирањето на човекот, за неговото себеосознавање како личност, за заштитата на човековото достоинство. Без слобода на збор, самоидентификација и себеизразување, без право на човекот самостојно да најде и да го одбере своето место во светот и во однос на светот не можеме да зборуваме за слобода инаку освен како тоталитарна фикција.[2] Во прв ред станува збор *за правото на секој човек за национална самоидентификација*, кога човекот ја осознава својата припадност кон еден или друг етнос, кон неговиот јазик, историја и култура и затоа се стреми да ја реализира својата природна желба да се приопшти кон родната за него култура.

---

[1]Види на пример член 2 од Уставот на Русија, член 2 од Уставот на Италија, чл. 10 од Уставот на Шпанија, чл. 1 (1) од Основниот закон на Федеративна република Германија, чл. 7 од Уставот на Швајцарија, чл. 13 од Уставот на Јапонија и др. (Конституции зарубежных государств : Учебное пособие/ Сост. Проф. В.В. Маклаков. М., 2002. 132, 174, 68,228,383.).

[2]Види повеќе во: Стојко Стојков, Фикцијата на објективните критериуми и правото на самоопределување: примерот на македонското малцинство во Бугарија, Second International Scientific Conference: Social Change In The Global World, Shtip, September 03-04 2015, Штип, 2015, 665 – 676.

Но тоа природно право на човекот, како и многу други права, може да биде реализирано само под услов обезбедување на гарантирачки активности на државата, насочени кон создавање на неопходните политички, социјално-економски и идеолошки услови за национално самоопределување (самоидентификација) на личноста. Несомнено важна позитивна ролја овде можат да одиграат и гаранциите на меѓународно-правната заштита.

Во таков вид, проблемот со гарантирање правата и слободите се јавува најглавно прашање на теоријата и практиката на реализирање на правата на човекот во тој број и правото на свое национално самоопределување (национална самоидентификација). Без надежни и ефективни гаранции реализацијата на тоа право се судира сериозни, понекогаш непремостливи препреки, а неретко станува и невозможно, за што конкретно сведочи долгогодишното горчливо искуство на борбата на македонското малцинство во Бугарија за свои права. Целта на оваа статија е да ги анализира основните проблеми на гарантирањето правата на граѓаните кои му припаѓаат на македонското национално малцинство во Република Бугарија, и да се формулираат конкретни предлози наменети за формирање дејствувајќи систем за гарантирање правата на националните малцинства во оваа земја.

Зборувајќи за ***поимот право на национално самоопределување*** треба да одбележиме дека станува збор за национално самоопределување, сфаќано во широка и во тесна смисла на зборот. Во широка смисла тоа се однесува на народите и го гарантира нивното право сами да ја одредуваат формата на своето управување. Во тесна - се однесува на личноста и го гарантира правото на индивидуата сам да ја одреди својата етничка и друга припадност, или накратко сама да одлучува за својот идентитет.[3] Т.е. тоа е субјективно, лично (граѓанско) право на човекот. Овде ние ќе зборуваме за правото на национална (етничка) самоидентификација. Сепак не треба да оставиме без да спомнеме за нераскинливата врска меѓу широкото и тесното разбирање на правото на самоопределување: без вистинско национално демократско самоопределување на еден или друг народ, етнос, е тешко или невозможно и националното самоопределување (самоидентификација) на одделните граѓани, кои му припаѓаат на овој етнос.

[3]Види: Стојко Стојков, Фикцијата на објективните критериуми против правото на самоопределување: примерот на македонското малцинство во Бугарија, Зборник на научни трудови, Втора научна меѓународна конференција Општествени промени во глобалниот свет, 03-04 септ. 2015, Штип, 2. pp. 660-676.

Како што е познато според Член 1, т. 2 од Статутот на ООН целта на истата е „Да создаде пријателски односи меѓу нациите базирани на почитувањето на принципите на рамноправност и самоопределба на народите“. Според пактот за економските, социјалните и културните права (чл. 3) и чл. 1 на пактот за граѓанските и политичките права правото на самоопределување исто е гарантирано. Според чл. 1 т. 1 на последниот “Сите народи имаат право на самоопределба. Врз основа на ова право тие слободно го одредуваат својот политички статус и слободно го обезбедуваат својот економски, социјален и културен развој.“ Точка 3 на истиот член ги задолжува државите да го почитуваат и поттикнуваат тоа право: „Државите... се должни да го помагаат остварувањето на правото на народите на самоопределување и да го почитуваат ова право, согласно одредбите на Повелбата на Обединетите Нации.“

Содржината на *правото на самоопределување на народите* во историите на различни држави не секогаш останувала иста и непроменлива. Така, во Русија после социјалистичката револуција Ленин го потврдил принципот на националниот суверенитет и самоопределување на народите, до целосно одделување и формирање на независни држави, принципот на рамноправност на сите народи и нивното право на слободен развој. [4] А модерниот руски Устав (како и уставите на други земји) не предвидува самоопределение на нациите дури до нивно издвојување и излегување од составот на државата со создавање на друга држава или влегување во составот на трета држава. Така во согласност со современите уставно-правен концепт на Русија, каде уставно е признаено постоењето на мултинационалниот руски народ (Преамбула, дел 3 на Уставот) „правото на самоопределување ... на народите (како последица и еднонационалните и многунационални популации)“ го вклучува во себе правото „на избор на формата на своето постоење во Руската федерација; на самоуправување на својот живот, врз делата на територијата на која тие компактно живеат“.[5] Во денешно време во Руската федерација во однос на етничките заедници се употребуваат два основни правни режими: општиот недискриминационен уставно-правен режим за претставниците на сите националности: создавање услови за развој на нивната национална култура, јазик, општествени структури, создадени со овие цели и т.н., а истовремено и специјален уставно-

[4]См.: Щетинин Б.В., Горшенев А.Н., Григорян Л.А., Сафронов В.М. Курс советского государственного права. М.: «Высшая школа», 1971. С.232-241.

[5]Авакьян С.А. Конституционное право России. Учебный курс: учеб. пособие: в 2 т. /С.А.Авакьян .- 4-е изд. М.:Норма: ИНФРА, 2010. С. 104.

правен режим – во однос на корените малобројни народи, кој предвидува дополнителни права и бенефиции за нив.[6]

Што се однесува до правото на секој човек на национална самоидентификација, тоа е зацврстено во уставите на многу држави (на пример во чл. 26 на Уставот на Русија)[7] и претпоставува возможност самостојно и без никаква принуда да ја одредуваат својата национална припадност, да ги користат достигнувањата на својата национална култура, јазикот, кој секој човек смета за роден, да го изучуваат својот јазик и својата национална култура во училиште и др. Нарушувањето на ова право влече со себе нарушување на другите темелни права на човекот – не само политичките (правото на здружување и на мирни собири, учество во управувањето со државата), но и лични или граѓански (правото на достоинство на личноста, на слободата на мислата и говорот и др.), социјално-економски и културни права (права на изучувањето на јазикот на националното малцинство во образовните институции, на користење достигнувањата на националната култура и др.).[8]

Едни од најфлагрантните примери на нарушување на правото на национално самоопределување во Европа претставува дискриминацијата на Македонците, кои живеат во Р Бугарија.

Некогаш признавано во Бугарија (во периодот 1944 – 1963 г.) и со гарантирани минимални права, во последните 53 години постоењето на македонското малцинство се негира од државата, а луѓето што изразуваат македонска самосвест се прогонувани, маргинализирани и оцрнувани како национални предавници и државни непријатели. Во времето на комунизмот стотици од македонските активисти биле егзекутирани, испраќани во логори, во затвори или заточеништва.[9] Но и после падот на комунизмот Македонците

[6]Види: Заметина Т.В. Государственная национальная политика Российской Федерации: правовое регулирование, проблемы и перспективы// См.: Заметина Т.В. Государственная национальная политика Российской Федерации: правовое регулирование, проблемы, перспективы, во Општествените промени во глобалниот свет: зборник на трудови, Втора меѓународна научна конференција, Штип, 2015, 56-66.

[7]Конституция Российской Федерации (Герб, гимн, флаг), Москва, 2015.

[8]Види чл. 17, 19, 21, 22 на Меѓународниот пак за граѓански и политички права, чл. 13, 15 на Меѓународниот пакт за економските, социјални и културни права, http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pactecon.shtml

[9]Стойко Стойков, Табу – време на страх и страдания. Преследването на македонците в България по времето на комунизма (1944 – 1989), Благоевград, 2014.

се дискриминирани на многу начини. Властите се однесуваат како македонско малцинство да не постои и одбиваат секаков дијалог во врска со тоа. Посебна графа „Македонец“ на пописите не се дозволува, а бројката на Македонците се намалува вештачки во резултатите.[10] Наспроти тоа илјадници бугарски државјани се самоопределуваат како Македонци на секој попис, но властите одбиваат да го прифатат тоа како релевантен факт и на практика го негираат нивното право на самоопределување. Македонското самоопределување се третира како родоотстапништво и е причина Македонците да бидат чест објект на неказнет говор на омраза, определувани како родоотстапници, странски агенти, предавници и државни непријатели. Судовите и соодветните државни институции одбиваат да ги одбранат Македонците кога се обидуваат да најдат заштита против таквиот третман и досега нема ниту еден случај на санкционирање, а ниту пак позитивен одговор на некоја од големиот број такви жалби. Во периодот 1990 – 2006 г. мирните собири на Македонците биле забранувани и растурани насилно. Македонските организации до денес не можат да добијат регистрации без разлика на осум пресуди на ЕСПЧ против Бугарија во врска со тоа. Само во последните 10 години бугарските судови одбиле 12 обиди за регистрација на македонски партии и организации, четири од кои во последните две години.[11]

[10]На тој начин нивната бројка е административно смалена од 187 000 во 1956 (Красимир Кънев, Законодателство и политика към етническите и религиозните малцинства в България", в: А. Кръстева, (ред.), Общности и идентичности в България, София, Петекстон, 1998 г., с. 97), до 1603 во 2011. Резултатите од последниот попис во кој 10 % од луѓето во Бугарија останале без посочена етничка припадност се отфрлени од самиот Национален статистички институт на Бугарија (види http://www.omoilindenpirin.org/news/2015/november_a_b.asp, за жал овој документ на самата страница на НСИ повеќе не постои).

[11]Меѓу 2006 – 2008 г. Судовите одбиваат три обиди за регистрација на ОМО „Илинден“-ПИРИН. Во 2007 е одбиена ОМО „Илинден“. Во 2009 – Македонско културно просветно друштво „Никола Вапцаров“ (Verdict № 407 of 07.05.2009 by SAS, President Ivan Ivanov). Во 2010 е одбиен сојузот на репресираните македонци (Blagoevgrad County Court, case № 12/2010). Во 2011 г. Е одбиен нов обид за регистрација на ОМО „Илинден“ без разлика на пресудата во Страсбург. Во 2013 - Сојузот македонски клуб за етничка толерантност (Verdict № 715 of 11.04. 2013, SAS, President Svetlana Bozhkova). Во 2014 г. Поново е одбиена ОМО „Илинден“ (Решение №2768 од 30.06.2014 г. на Надја Узунова, Окружен суд – Благоевград). Истата година – Друштвото на репресираните македонци во Бугарија (Решение № 4022 од 26.09.2014 г. на судија Надја Узунова, Окружен суд – Благоевград). Истата година - Правозаштитен Комитет толерантност (Решение №4440 от 22.10.2014 на

Луѓе кои јавно изразуваат својата етничка самосвест во државните институции ризикуваат да изгубат работа. . Македонски јазик, култура и историја не се изучуваат во бугарските училишта, напротив бугарска историја се изучува на начин кој исклучува секоја можност за постоење на македонска нација. Исклучувајќи некои ретки примери, како оној со Бугарскиот хелсиншки комитет, дискриминацијата против македонското малцинство се игнорира на сите општествени и државни нивоа – и покрај своето еднодецениско постоење Комисијата против дискриминација ниту еднаш не ги вклучила проблемите на Македонците во своите годишни извештаи, а ниту одговорила позитивно на некоја од жалбите поднесувани до неа од македонски организации и поедини Македонци.

Наведените факти сведочат дека отсуствуваат најоелементарните гаранции за правата на македонското малцинство во Бугарија.

Гаранциите за правата и слободите на граѓанинот – тоа се условите, средствата и начините за нивно осигурување. Дадената дефиниција на гаранциите, која го зема во предвид семантичкото значење на зборот – garantie (фр.) гаранција, услов, кој осигурува нешто,[12] - може да се нарече класична.

Но, според нас, следува *да се прави разлика меѓу уставно-правниот институт на гаранција на правата и слободите, од самото гарантирање на правата на слободите.*

Во првиот случај станува збор за систем од норми на Уставот и законите, кои ги одредуваат условите, средствата и методите за нивното обезбедување (т.е. гарантирање) во една или друга земја. Сите спомнати правни категории одредуваат темелните политички, економски, економски, социјални, идеолошки, правни односи, кои се јавуваат во улога на услови и претпоставки за реализацијата на основните права и слободи на човекот и граѓанинот.

Окръжен съд - гр. Благоевград на судија Лилија Масева по фирмено дело № 20131200800074 по описа от 2013 г.). Софиски апелативен суд потврдува одбивањето да се регистрриаат псоелдните три организации во 2015 (Решение № 2272 от18.11.2015 г., № 1803 од 08 11. 2015). Во почетокот на 2016 се одбиени „Македонски клуб за етническа толерантност и запазване на македонския фолклор, традиции и обичаи" и „Македон Сурингград – сдружение за запазване и изучаване на културно - историческото наследство".

[12]Види: Словарь иностранных слов. - 15-изд., испр., Москва, 1988, 111.

Гарантирањето на Уставните (основни) права и слободи на човекот и граѓанинот – тоа не се правни норми, како некакви модели на однесување, а *реални општествени* односи (политички, идеолошки, економски, социјални и др.), кои ја обезбедуваат реализацијата на правата и слободите, најважните од кои се регулирани со помош на правото.[13] Т.е. се имат во предвид „позитивните дејствувачки услови и средства", кои ја обезбедуваат фактичката реализација на правата и слободите, нивното „надежно обезбедување и заштита за сите и за секого".[14] Во таков вид, станува збор, за реални односи, кои преовладуваат во општеството, кои навистина *ги создаваат неопходните услови, средства, методи за обезбедување правата и слободите* во правните врски меѓу државата, нејзините органи и претставници – од една страна и конкретниот човек – од друга.

Како главен субјект во гарантирањето на правата и слободите треба да настапува државата, нејзините органи и претставници.[15] Така имено државата во прв ред, ја формира својата национална политика, основана на одредена државна идологија во сферата на националните односи. Таа политика влијае сериозно врз законодавната дејност и примената на законите од страна на државата - самиот процес на реализација на правата и обврските на индивидуите, по правило зависи од дејноста на конкретни државни органи и чиновници, ополномоштени да извршуваат дејствија со правно значење, да донесуваат неопходните акти за примена на правото.

Во врска со тоа *механизмот за гарантирање правата на граѓаните на национално самоопределување* може да биде определен како систем на меѓусебно поврзани и заемни меѓусебно зависни насоки во дејноста на државата за создавање на неопходни услови за најполна реализација на правото на национална самоидентификација и сите системи на правата на граѓаните кои се самоидентификуваат со конкретен етнос. Неопходно е да се потцрта, дека механизмот на гарантирање претставува сам по себе единствен систем, каде секој од сегментите игра одредена улога и не може да биде отстранет без оштетување на за процесот на гарантирање во целина. Со други

[13]См.: подробно: Бутусова Н.В. Конституционно-правовой статус российского государства: монография / Н.В.Бутусова.- М.: изд-во МГУ; Воронеж: Изд-во ВГУ,2006. С. 282-296.

[14]Витрук Н.В. Общая теории правового положения личности. Москва,2008, 303.

[15]Макар што може да се зборува и за недржавно гарантирање на правата и слободите (кога како субјект гарант настапуваат општествените организации или конкретни луѓе, благодарение на својата активна дејност за постигнување на правата и слободите).

зборови, игнорирањето на било кој елемент во механизмот за гарантирање може да го усложни или наруши процесот на гарантирање во целина.

Говорејќи за „елементите на механизмот за гарантирање“ ние пред се имаме во предвид различни видови на гаранции: политички, социјално економски, иделошки, правни, на содржината на кои ќе се осврнеме поподробно во врска со разгледуваниот проблем со гарантирањето на правата на национално самоопределување на македонското национално малцинство во Бугарија.

Содржината на нормите на Уставниот институт за гарантирање на основните права и слободи *во идеална ситуација треба да претставува сам по себе одреден еталон,* тргнувајќи од којшто и споредувајќи го со реалниот живот може да се суди *за степенот на гарантираност* на правата и слободите на човекот и граѓанинот во конкретната земја. За жал, одвај ли може да се направи таков извод, обидувајќи се да ги „пронајдете“ уставните гаранции на правото на национална самоидентификација на граѓаните во Република Бугарија.

Во бугарскиот Устав поимот „малцинство“ (национално или друго) не постои,[16] макар да го имало во Уставот кој била во сила во периодот 1947 - 1971 г. Сепак чл. 36 (2) предвидува дека „Граѓаните, за кои бугарскиот јазик не е мајчин, имаат право заедно со задолжителното изучување на бугарскиот јазик да го изучуваат и користат својот јазик.“ За жал овој член не е доволно јасен каква е државната обврска во врска со тоа и кој треба да ја обезбеди реализацијата на тоа право (државата или самите малцинства, организирано или индивидуално). Чл. 11 (4) забранува создавање на партии на етничка основа, а чл. 12 (2) забранува на граѓанските организации да си поставуваат политички цели. Комбинираното дејствие на овие два члена е силно рестриктивно и овозможува дискриминација и изолирање од политичкиот живот на одделни малцинства, чие постоење, се смета за непожелно и неприфатливо (како македонското и помашкото (муслиманското).[17] Друг

[16]Види и Report by Thomas Hammarberg, Commissioner for Human Rights of the Council of Europe, following his visit to Bulgaria from 3 to 5 November 2009, http://www.omoilindenpirin.org/news/2010/february27_e.asp.

[17]Карактерно е дека се проблематизира етничката основа само ако партиите се на малцинствата, но не е проблем ако се на бугарска етничка основа. Тврдењето дека малцинските организации си поставуваат политички цели е чест аргумент судот да одбива да ги регистрира. Оваа практика е негативно коментирана во Извештај, примен од Комитетот на министрите на 23 јануари 2014 г., во кој во врска со регистрациите на македонски организации во

член злоупотребуван против правата на малцинствата е чл. 44. (2) кој забранува организации чија дејност е насочена против „единството на нацијата", поим кој останува неизјаснет во бугарскиот Устав и служи како чест аргумент дека во Бугарија нема малцинства. Самото тврдење дека постојат малцинства (конкретно – македонско) се толкува во повеќе судски одлуки како насочено против единството на нацијата.[18] Чл. 6. (2) декларира дека „Не се дозволуваат никакви ограничувања на правата или привилегии, основани на раса, народност, етничка припадност, пол, потекло религија ...." и секако дава законска основа за заштита од дискриминација, но дури и тој е искористуван понекогаш за да се одбива регистрирањето на македонски организации, со изговор дека тие наводно грижејќи се за правата на Македонците истите ги привилегираат.[19]

Како што беше забележано, гаранциите дејствуваат во систем, затоа тие се дополнуваат едно друго. Така во Русија отсуството на законодавна категорија „национални малцинства" не се јавува пречка за реализацијата на правата на етничките и национални малцинства, затоа што таму националната политика е принципиелно различна – упатена на максимална и целосна

Бугарија директно се кажува: „recalls inter alia that the prohibition on associations from pursuing political goals should be interpreted narrowly and that the expression of a given ethnic consciousness does not in itself justify the conclusion that the aims of the association in question are directed against the unity of the nation and the territorial integrity of the State."https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2610586&SecMode=1&DocId=2188990&Usage=2, p. 6. Спореди Решение № 2768 от 30.06.2014 г. на Надја Узунова Окружен суд Благоевград.

[18]Види на пример: Verdict № 407 of 07.05.2009 by SAS, President Ivan Ivanov, regarding the registration of the Macedonian Cultural and Educational Association "Nikola Vapcarov.", Blagoevgrad County Court, case № 12/2010, rejects the registration demand of the Association of Repressed Macedonians; Verdict № 715 of 11.04. 2013, SAS, President Svetlana Bozhkova, against Association Macedonian Club for Ethnic Tolerance; Решение № 2768 од 30.06.2014 г. на Надја Узунова, Окружен суд - Благоевград, по барањето за регистрација на ОМО „Илинден"; Решение № 4022 од 26.09.2014 г. на судија Надја Узунова, Окружен суд – Благоевград за Друштвото на репресираните македонци во Бугарија. Види и http://www.omoilindenpirin.org/news/2013/judicialverdicts.pdf.

[19]И друг дел од овој член – забраната на организации кои повикуваат кон нарушување правата на граѓаните, понекогаш се користи против регистрацијата на македонски организации, при што регистрацијата се толкува како закана за правата на мнозинството граѓани (види Решение № 2272 от18.11.2015 г. на Софиски апелативен суд по делото за регистрација на ОМО „Илинден".

реализација на правата на граѓаните од сите националности.[20] Во Бугарија меѓутоа отсуството на поимот малцинство отвара можност за официјално негирање на постоењето на малцинства генерално.[21] Така ние гледаме дека една и иста ситуација води до сосема спротивен ефект во Русија и во Бугарија. Слична ситуација се набљудува и во однос на отсуството на дефиниција за „национално малцинство“ што во земји со силно демократско чувство како скандинавските на пример служи како можност за проширување на дејството на Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства и врз групи кои обично не би биле дефинирани како национални малцинства. Спротивно на тоа во Бугарија отсуството на таква дефиниција е редовен аргумент за неприменување на самата Конвенција или за ограничување на нејзиното дејство до мал број „прифатливи“ етнички групи.[22] Во општества во кои владее толерантен дух спрема малцинствата озаконувањето и дефинирањето на поимот „(национално) малцинство“ според тоа е ирелевантно, но во случаи кога општеството пројавува висока степен на ксенофобија и нетолерантност јасното недвосмислено дефинирање и вклучување на поимот во императивните одредби на Уставот се јавуваат неопходен услов за гарантирање правата на малцинствата.

Со цел сестрано разбирање на ситуацијата во областа на гарантирање правото на национална самоидентификација на Македонците во Бугарија, ќе се обидеме да изјасниме постојат ли политички, социјално-економски, идеолошки гаранции на тоа право.

---

[20]Види.:Бутусова Н.В., ЗаметинаТ.В., Стойко Стойков Государственная национальная политика как гарантия национального самоопределения (на примере России и Болгарии)// Современное общество и право.2016, №2, 91-99.

[21]Како што постапува на пример во мај 2010 г. министерот за надворешни работи Никола Младенов кога изјавува: “There is no Macedonian minority in Bulgaria. There are no minorities in our country – there are certain ethnic groups only, and we respect their human and civil rights”, Report on the situation of the Macedonian minority in Bulgaria, by OMO Ïlinden”-PIRIN, 2013, http://www.omoilindenpirin.org/news/2013/report.pdf. Карактерно е што министерот не тврди дека им се почитуваат малцинските права на таквите „етнички групи“, туку само човечките и граѓанските.

[22]Решение № 2 од 18 февруари 1998 г. по уставното дело № 15 од 1997 г., (ДВ, бр. 22 од 24.02.1998 г.), Извештај на независниот експерт по правата на малцинствата, Геј Мекдугал, Мисија во Бугарија (4 до 11 јули 2011 г.), ООН Генерална асамблеја, 3.01. 2012 г.

И така социјално-економските гаранции – тоа е дејноста на државата, насочена кон финансирање на социјално економскиот развој на националните малцинства, на развој на нивната култура, образование и т.н.

Р Бугарија не издвојува никакви средства за развојот и културата на македонското малцинство, всушност издвојува многу за неговата асимилација и држење надвор од политичкиот живот.[23] Дури се финансира цел институт (Македонски научен институт) раководен од поранешни соработници на службите за безбедност, чија единствена цел е да докажува дека се македонско е бугарско и дека македонска нација, малцинство, јазик, историја, култура – не постојат.

Во Р Бугарија правото на изучување на историјата и културата денес е оставена во рацете на индивидуите во самите малцинства – државата нема предвидено такви предмети во образовниот систем. Дадено е право на изучување на мајчин јазик но тоа реално е ограничено до само неколку малцинства (главно турско и ромско) и тоа е во вид на два часа факултативно (изборно) изучување. Но до сегашниот момент - 25 години по Уставното гарантирање на тоа право, проблемите со учебниците и неопходните учители сѐуште не се решени. Македонците воопшто не се предвидени меѓу малцинствата кои можат да го изучуваат својот јазик - во донесените од бугарското министерство на образование планови и стратегии за развојот на образованието на децата од малцинствата до 2020 г. македонското не е спомнато воопшто,[24] а Р Бугарија продолжува да го негира самото постоење на македонскиот јазик. Во 2000 г. по први канал на националната телевизија се пуштени 10 минути вести на турски јазик, но во 2014 под силен политички притисок истите се префрлени по вториот канал кој се гледа многу слабо. Во целиот период се врши силен притисок истите да бидат отстранети од националните канали и да бидат оставени само на регионално ниво. Но другите малцинства го немаат ни тоа.

Политички гаранции - тоа се дејствијата на државата, кои помагаат за вовлекување на граѓаните (од било која националност) во управувањето со државата, а насочени кон раширување на гаранциите за политичките права.

[23] Р Бугарија очигледно претпочита да ги плаќа казните наложени од ЕСПЧ, отколку да регистрира македонски организации.

[24] Види http://www.mon.bg/?go=page&pageId=74&subpageId=143 Меѓу малцинствата со специфични проблеми се споменуваат Турци, Роми, Евреи и Ерменци, но не и Македонци, макар нивните проблеми да сосема специфични.

Не постојат никакви механизми во Р Бугарија преку кои да се гарантира учество на претставници на малцинствата во власта. Конкретно во случајот со македонското малцинство државната политика е насочена кон тоа претставници на истото да не можат да учествуваат во општествениот и политичкиот живот на земјата. И покрај редовните препораки правени во последната деценија од клучните меѓународни институции за заштита правата на малцинствата кон Р Бугарија да започне дијалог со претставниците на македонското (а и помашкото) малцинство,[25] Р Бугарија не само не започнала таков, туку и категорично ги отфрла обидите на различни македонски организации да започнат дијалог. Недопуштањето Македонците да си регистрираат свои организации и партии[26] прави невозможно за нив сами да ги одбранат своите права, а нетрпеливоста создадена во општеството против нив (изразено и во тоа што ниту една регистрирана партија не се застапува за нивните интереси) ги прави беспомошни жртви на официјалната политика.

Идеолошки гаранции – државната политика во областа на националните односи се надградува на основа соодветната државна идеологија. Државната идеологија во областа на националните односи може да биде определена како систем на мислења и идеи, кои ја одредуваат стратегијата на развој на односите во оваа сфера.

Република Бугарија инсистира на принципот на еднонационалност на начин кој не само ги ограничува можностите за гарантирање правата на малцинствата, но и често служи како основа за негирање на нивното постоење. На малцинствата се гледа како на потенцијална закана и често барањето или промовирањето на основни нивни права се толкува како сепаратизам. Конкретно во случајот со Македонците официјална државна политика од 1963 г. е дека македонска нација, етнос, јазик, култура и малцинство не постојат, дека тие се бугарски и секое застапување на спротивна позиција се третира како антибугарско и антидржавно, закана за

[25]ECRI Report on Bulgaria (fourth monitoring cycle), Adopted on 20 June 2008, Published on 24 February 2009, & 95, 96, FCNM/II (2012)001 Second opinion of the advisory committee on the framework convention for the protection of national minorities on bulgaria (adopted on 18 march 2010) & 34 – 43.

[26]Отказите за регистрация на македонски организации бяха обект на обсъждането в Комитета на министрите, който на 2-4 декември 2014 г. прие засилено наблюдение върху България по този въпрос, Decision cases No. 5, 4 december 2014.

единството на нацијата, територијалната целовитост и националната безбедност.

На таков начин можеме да направиме извод, за *отсуство во Бугарија на внатрешнодржавни гаранции за правата на национална самоидентификација на граѓаните од македонската националност. Меѓународно-правните механизми на заштита исто така не можеме да ги признаеме за ефективни.*

Под надворешен притисок Р Бугарија создаде неколку институции кои би требало да помогнат за заштитата на малцинствата: Националниот совет за соработка по етничките и интеграционите прашања, Комисијата против дискриминацијата, а овде може да се додаде и институцијата омбудсман. Меѓутоа ниту една од овие институции не функционира кога е во прашање македонското малцинство, а истите се крајно неефективни и при заштитата правата на останатите групи и граѓани. Никоја од нив досега се нема самосезирано за бројните проблеми со кои се соочуваат припадниците на македонското малцинство, ниту пак ги одбележуваат овие проблеми во своите извештаи, а ниту имаат препорачано мерки за надминување на проблемите. Напротив тие досега ги имаат игнорирано или дале негативен одговор во сите случаи во кои Македонци или македонски организации се обратиле кон нив. Без јасни полномоштва и доволен буџет овие институции повеќе личат на Потемкини села наменети да ги задоволат критериумите за членство во ЕУ, отколку да претставуваат реални инструменти за разрешување на проблеми.[27] Од своја страна меѓународните механизми за заштита правата на човекот се покажуваат генерално неефективни во тоа да ја натераат Р Бугарија дури да ги спроведе серијата пресуди против неа во ЕСПЧ, а во корист на различни македонски организации. Судскиот систем е потцртано дискриминаторски спроти Македонците во Бугарија. Освен одбивањето да се регистрираат македонски партии и организации (14 одбивања во последните 10 години), тоа се демонстрира и во одбивањето на

[27]Во Националниот совет кој би требало да извршува одредена координација меѓу малцинствата и владата, има само еден член, кој е припадник на малцинство. Советот не организира ниту постојан дијалог, а ниту создава и спроведува некаква целосна програма и политика спрема малцинствата. Работата е насочена по одредени проекти повеќето од кои се поврзани со европското финансираните и највеќе од областа на интегрирање на Ромите. Не наоѓаме припадник на македонското малцинство или организација во било кој состав и во било која иницијатива на овој совет.

судовите да ги заштитат Македонците од говор на омраза.[28] Меѓународните системи за заштита правата на малцинствата пројавуваат многу слаб интерес кон овие проблеми раководени од максимата – „нема конфликт – нема проблем", што ги става Македонците во Бугарија во дилемата – да тргнат по патот на насилството и тероризмот или да исчезнат.

Во овој правец се развива политика на игнорирање на препораките на меѓународните организации за признавање на македонското малцинство и запирање на дискриминацијата против него, а исто игнорирање на серии одлуки на Европскиот суд по правата на човекот (ЕСПЧ) против Бугарија во врска с нарушување правата на Македонците на формирање организации и одржување на собранија (чл. 11 и 13 на Европската Конвенција). За последните 15 години Комитетот на министрите при Советот на Европа во Стразбур дозволил да бидат прогласени осум такви одлуки за исполнето од страна на Р Бугарија. Наспроти тоа ниту една македонска организација (вклучувајќи и тие во чија корист биле „исполнетите" решенија на ЕСПЧ) не добила регистрација, што јасно го демонстрира несовршенството на меѓународните механизми за заштита правата на човекот, како и на самиот ЕСПЧ.[29]

Репресиите се пројавуваат и во негирањето на правото на самоопределување, пред се, правото на секој човек на национална самоидентификација. Најраспространетиот аргумент за непризнавање на тоа право на човекот се јавува отсуството на јасна и општоприфатена меѓународна дефиниција на поимот „национално малцинство".[30] Отсуството

[28]На пример во 2004 г. 200 Македонци поднесуваат жалба против новинарот Васил Григоров, кој јазвно изјавил дека сите луѓе со македонска самосвест се коренито неписмени и мародери, но судот одбива да го гледа делото затоа што подносителите на жалбата не се спомнати по име во навредата. Кога во 2005 и 2006 г. клубот на ОМО „Илинден"-ПИРИН во Гоце Делчев е на два пати нападнат, опљачкан и покриен со фашистички крстови полицијата одбива да води истрага затоа што штетата е под 100 евра. Примерите всушност се извонредно многу.

[29]Види подетално.: Стојков С. Македонското малцинство во Бугарија и немоќта на меѓународниот правозаштитен систем, во Человек в глобальном мире: материалы Международной научной конференции/ под ред. Н.В.Бутусовой, Й.Ананиева. Воронеж: Издательский дом ВГУ, 2015. 51 - 52.

[30]Стойков С. Фикцијата на објективните критериуми против правото на самоопределување: примерот на македонското малцинство во Бугарија, во Општествените промени во глобалниот свет: зборник на трудови, Втора меѓународна научна конференција. Штип, 2015. с. 662-665.

на општоприфатена дефиниција за национално малцинство во меѓународните документи де факто има дадено можност на бугарската држава самостојно да решава, кој и што се јавува национално малцинство, и, како последица од тоа да одбива претставниците на било која националност во реализацијата на нивните права на самоопределување, на национална самоидентификација.

ЗАКЛУЧОК

За создавање на дејствувачки систем за гарантирање на правата на македонското малцинство во Бугарија е неопходно на прво место да се измени државната идеологија во областа на националните односи, официјално да се признае погрешноста на такви идеологизми како негирање на постоењето на Македонците како нација и негирањето на македонскиот јазик, а исто така напуштањето на разбирањето на вештачката еднонационалност, како етничка категорија и како задолжителен услов за обезбедување на државното единство и националната безбедност на Бугарија.

Бугарската државна национална политика треба да го измени кардинално својот правец – од вештачка, насилна асимилација на Македонците и други малцински групи, кон развивањето на нивната култура, јазик, реализација на сите системи на уставните права и слободи.

Како први чекори во овој правец можат да бидат понудени следните:

1. Поимот „малцинство“ треба да влезе во Уставот на Бугарија, во него јасно да се посочи постоењето на малцинства и задолжението на државата кон почитувањето правата на истите.
2. Да се изјаснат поими како *национално единство* и *еднонационалност* за да не можат истите да се искористуваат за негирање и дискриминација на малцинствата.
3. Поради полувековното негирање на Македонците е неопходно да се започне широка програма за запирање на негирањето и официјално признавање на малцинството. Спомнувањето на поимот македонско малцинство во Уставот, или во официјална декларација на парламентот би биле правилни чекори во тој правец.[31]

[31]Македонското малцинство е негирано официјално и документарно од бугарскиот парламент со специјална декларација од 6 март 1990 г., со одлука на Уставниот суд од 28 февруари 2000 г., и со изјави на владини низа високи претставници. Види Работническо дело, бр. 2, 3 јануари 1990 г., и бр 66, 07.03. 1990 г., 1,